ITS Finland ry
Mikonkatu 9
00100 HELSINKI
www.its-finland.fi

LAUSUNTO

11.10.2022

Eduskunta
Liikenne- ja viestintävaliokunta

Asia: VNS 8/2022 vp Valtioneuvoston huoltovarmuusselonteko

Älykkään liikenteen verkosto ITS Finlandin lausunto valtioneuvoston huoltovarmuusselontekoon VNS 8/2022 vp eduskunnalle.

ITS Finland ry on nimensä mukaisesti älykkään liikenteen verkosto, jonka vuoksi lausuntomme koskee ensisijaisesti selonteon älykkään liikenteen toimialaan, suoraan tai välillisesti, liittyviä näkökulmia. Viime vuosina verkostossamme ovat korostuneet älyliikennepainotusten rinnalla liikennejärjestelmän kestävyys ja erityisesti digitalisaation mahdollisuudet yhteiskunnallisten tavoitteiden saavuttamisessa.

ITS Finland toimii digitaalisen liikenteen ja kuljetuksen kehittämisen yhteistyöfoorumina kooten hallinnon, tutkimuksen ja elinkeinoelämän toimijat yhteen. ITS Finland on voittoa tavoittelematon asiantuntijaverkosto, johon kuuluu yli 100 jäsenorganisaatiota, joissa työskentelee yli 30 000 työntekijää. Yhdistyksen tavoitteena on edistää liikenteen digitalisaation ja uusien palvelujen toteuttamisen yleisiä edellytyksiä sekä tehdä tunnetuksi tieto- ja viestintätekniikan yhteiskunnallista vaikuttavuutta.

Älykkään liikenteen verkosto - ITS Finland ry kiittää lausuntopyynnöstä ja toteaa lausuntonaan seuraavaa.

Yleistä

ITS Finland pitää valtioneuvoston huoltovarmuusselontekoa erittäin tarpeellisena. Kyseessä on merkittävä selonteko sekä toimintaympäristön tämänhetkisen tilannekuvan hahmottamisen että myös tulevaisuuden kannalta. Selonteko rakentaa monipuolisen kuvan toimintaympäristön muutoksista sekä niihin varautumisesta.

Huoltovarmuuden näkökulmasta erityistä huomiota tulee kiinnittää kriittisen infrastruktuurin laatuun, turvallisuuteen ja toimintavarmuuteen, johon kuuluvat myös liikenne- ja logistiikka-alat sekä liikennejärjestelmän hallinnan ja ohjauksen järjestelmät. Erityinen painoarvo tulee asettaa näiden järjestelmien kyberturvallisuudelle. Kyberturvallisuutta on aikaisemminkin pidetty tärkeänä, nyt sitä pidetään elintärkeänä.

ITS Finland ry
Mikonkatu 9
00100 HELSINKI
www.its-finland.fi

LAUSUNTO

11.10.2022

Huoltovarmuus ja älyliikenne

Selonteossa ei suoraan käsitellä liikennettä sellaisenaan, vaan liikennesektorin näkökulmasta huoltovarmuus kytkeytyy kuljetusten jatkuvuus -teeman alle. Seuraavassa on näkemyksemme digitalisaation ja älyliikenteen näkökulmasta niistä keskeisistä vaikutusalueista, joihin liikenteen toimialalla tulee varautua.

- Suomi on avoin sekatalous, jossa viennin ja tuonnin merkitys ovat erittäin suuret. Suomen saavutettavuus meri- ja ilmateitse ovat elinehto Suomen kansantaloudelle.
    - Itämeren yhteyksien merkitystä ei voi ylikorostaa, kun lähes 90 % Suomen viennistä ja tuonnista kulkee meriteitse.
    - Venäjän ilmatilan sulku vaikuttaa Suomen saavutettavuuteen ja kansainväliseen ilmaliikenteeseen. Erityisen suuret vaikutukset kohdistuvat Finnairin strategiseen kilpailuetuun Aasian lentoliikenteessä.

- Toimivat liikenne- ja logistiikkayhteydet ovat Suomelle elinehto myös turvallisuuden ja varautumisen näkökulmista. Liikenteen ohjausjärjestelmien kyberturvallisuuteen on kiinnitettävä erityistä huomiota, kaikissa liikennemuodoissa.
    - Lento- ja laivaliikenteen ohjaus on hyvin kriittistä sekä ulkomaankaupalle että matkustajaliikenteelle kaikissa olosuhteissa.
    - Rautatieliikenne on täysin riippuvainen tietojärjestelmien toimivuudesta, jossa kyberturvallisuuden huomioiminen on korostetussa asemassa.
    - Tieliikenteen ohjauksessa on kyberturvallisuuden näkökulmasta lukuisia kriittisiä kohtia, muun muassa kaupunkien älykkäät liikennevalojärjestelmät ja tunneliteknologian toimivuus.

- Globaali komponenttipula liittyy sekä ajoneuvojen valmistukseen, mutta myös kaikkeen liikenteen ohjaukseen liittyvien laitteiden ja muun muassa datakeskusten toimintaan. Liikenne ja liikenteenohjaus on hyvin riippuvainen datasta, verkkoyhteyksistä ja kyberturvallisuudesta. Laitteiden komponenttipula saattaa vaarantaa korvausinvestoinnit ja aiheuttaa merkittävän turvallisuusriskin.

- Digitalisoituvassa, automatisoituvassa ja keinoälyistyvässä liikenteessä on oltava tietoturvalliset ratkaisut aina liikenteen ohjausjärjestelmistä liikennevälineiden tietoyksikköihin kuin myös loppukäyttäjien päätelaitteisiin saakka, läpi koko ketjun. Osana kokonaisturvallisuuden jatkuvaa arviointia tarvitsemme kyberturvallisuuden reaaliaikaista tilannekuvaa yhteistyössä viranomaisten ja yksityisen sektorin toimijoiden kanssa. Eritysesti on kiinnitettävä huomiota huoltovarmuuskriittisiin logistiikan kuljetuksiin. Huoltovarmuutta ei ole ilman toimivaa ja turvallista logistiikkaa, joka nykypäivänä perustuu tietojärjestelmiin ja datan hallintaan ja analytiikkaan. Digitalisoituva liikennejärjestelmä on yhtä vahva kuin sen heikoin lenkki.

- Huomiota on kiinnitettävä myös väestön kriisiajan liikkumiseen tehokkaasti mutta turvallisesti. Kriisiaikana on kyettävä ohjaamaan kansalaisia muun muassa väestönsuojatiloihin. Digitaalisten ratkai-

ITS Finland ry
Mikonkatu 9
00100 HELSINKI
www.its-finland.fi

LAUSUNTO

11.10.2022

sujen avulla voidaan hyvien mobiiliverkkojen ja korkean älypuhelin kattavuuden avulla viestiä esim. lähimmistä väestönsuojista ja lyhimmistä reiteistä niihin.

Lopuksi

Yhteiskuntaamme ja liikennejärjestelmäämme on viimevuosien aikana kohdistunut ennennäkemätön muutospaine, jotka voisi tiivistää uutena PPP-merkityksenä eli Päästöt-Pandemia-Putin. Tämä vuosikymmenien suurin kriisikombinaatio tulee kääntää mahdollisuudeksi ja käynnistää ne rakenteelliset uudistukset, jotka palvelevat yhteiskuntaa sen jälkeen, kun akuutit kriisit ovat takana päin. Akuuttien kriisien jälkeen ratkaistavaksemme jää edelleen päästövelvoitteiden saavuttaminen ja ilmaston lämpenemiseen varautuminen.

Erillisenä nostona selonteosta tulee nostaa esille erinomainen kuvaus yritysten ja julkisten toimijoiden välisestä saumattomasta yhteistyöstä yhteiskunnan eteen. Tämä sama yhteistyön ja keskinäisen luottamuksen henki, jossa eri osapuolet työskentelevät tiiviisti yhteisen asian hyväksi, tulisi saada jatkumaan kriisiajan jälkeenkin.

Kunnioittavasti,

Marko Forsblom
Toiminnanjohtaja
ITS Finland ry